

Arbeids- og inkluderingsdepartementet	
Saks.nr.: 200603252	Dok.nr.: 54
Arkivkode: 571	Dato: 24/11-06
Avd.: INN / PCE	Saksbeh.: CE

 Sosial- og helsedirektoratet

Det kongelige arbeids- og
 inkluderingsdepartement
 Postboks 8019 Dep.
 0030 Oslo

Deres ref: 200603652-/CEF
 Saksbehandler: bbs
 Vår ref: 06/4923
 Arkivkode: 662
 Dato: 23.11.2006

Høringsuttalelse om tiltak mot tvangsekteskap

Viser til høringsbrev om tiltak mot tvangsekteskap, med høringsfrist 23. november 2006.

Sosial- og helsedirektoratet ser på tvangsekteskap som alvorlige overgrep av de ungdommer som rammes. Helsesektoren skal aktivt arbeide for å beskytte unge med innvandrerbakgrunn mot tvangsekteskap. Tiltak som kan gjennomføres av sosial- og helsepersonell må tas med i aktuelle handlingsplaner.

Soria Moria-erklæringen fastsetter at regjeringen skal vurdere regelverket for familiegjennforening. Videre varsles det at regjeringen vil iverksette nye, langsiktige og målrettede tiltak for å bekjempe tvangsekteskap. AID sender nå ut til høring forslag til ulike alternative tiltak for å motvirke at unge personer sendes tilbake til opprinnelseslandet og holdes igjen der mot sin vilje, i den hensikt å tvangsgiftes.

Helsesektoren har medansvar for barn og unges helse, utvikling og psykiske og fysiske helse. Sosial- og helsedirektoratet er representert i Styringsgruppen for regjeringens handlingsplan mot tvangsekteskap. Til pkt 1.4 i høringen vil Sosial- og helsedirektoratet i sin uttalelse gi en oversikt over de tiltak som er aktuelle mht å redusere risiko for tvangsekteskap hos unge, og hvilke arenaer som er aktuelle for tiltak innen helsesektoren. Se vedlegg 1.

Rettslige innspill til tiltak mot tvangsekteskap

Til punkt 9. Departementets forslag

De tre foreslåtte lovbestemmelsene har som departementet skriver som mål å hindre tvangsekteskap, som er forbudt ved lov i Norge. Forslaget er ment som nytt tredje ledd i § 49 i ny utlendingslov.

Lovbestemmelsene skal være et supplement til en heving av aldersgrensen til 21-år for familieinnvandring for ektefeller, mot dagens aldersgrense som er 18 år. Bakgrunnen for at tiltakene skal virke sammen er å forhindre at unge personer blir sendt til opprinnelseslandet for å giftes bort mot sin vilje og siden holdes tilbake inntil en forhøyet aldersgrense for familieinnvandring er nådd.

Forslag om tiltak om 21-års aldersgrense for familiegjennforening er et eksempel på tiltak som vil virke diskriminerende for norske ungdommer.

Sosial- og helsedirektoratet

Sosial- og helsedirektoratet har følgende bemerkninger til lovforslaget;
De ulike lovforslagene har ulikt innhold i forhold til hvilke krav som skal stilles til referansepersonen i de tilfeller referansepersonen er under 26 eller 28 år.

Til forslag 1 "herboende har bodd i Norge de siste tre år"

Kommentar; ingen spesiell kommentar til forslaget.

Til forslag 2 "herboende har arbeidet/studert i Norge de siste tre år"

Kommentar; bestemmelsen fungerer som et incentiv til at herboende arbeider eller studerer. Dette er positivt integreringsmessig, og vil lettere danne grunnlag for at herboende kan forsørge sin ektefelle. Videre vil det som departementet skriver være lettere for myndighetene å kontrollere enn forslag 1.

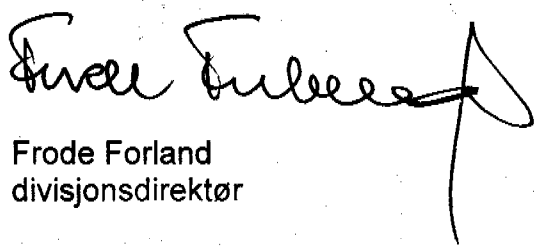
Til forslag 3 "ektefellene/samboerne må ikke ha sterkere samlet tilknytning til et annet land enn til Norge"

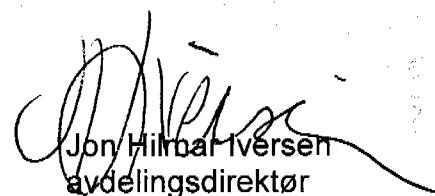
Kommentar; Utkastet er mer likt de danske vilkårene, men stiller ikke, som dansk lov, krav om at søkeren må ha tilknytning til landet. Vurderingen blir skjønnsmessig, og vanskeligere å praktisere, da det vil oppstå mange ulike typetilfeller. Videre vil det kunne være vanskelig å dokumentere tilknytningen.

Til lovforslagenes andre ledd

De tre ulike forslagene har unntaksbestemmelse ved særlige grunner, og hjemmel for å etablere nærmere regler i forskrift. Sosial- og helsedirektoratet er enig med departementet at forholdene nærmere bør beskrives i forskrift og retningslinjer.

Med vennlig hilsen

Frode Forland
divisjonsdirektør

Jon Hilmar Iversen
avdelingsdirektør

Vedlegg

Vedlegg 1.

Helsesektoren: Forslag til tiltak for beskyttelse mot tvangsekteskap:

Forankring av arbeid mot tvangsekteskap i HOD / SHdir og i tjenestene

Stortings prp.nr 1 beskriver arbeidsoppgavene. Helse- og omsorgsdepartementet utformer rammer for oppgaver i tildelingsbrev til SHdir årlig. En av oppgavene tillagt SHdir er embetsstyringen av fylkesmannsembetene, avdeling helse. Embetsoppdraget fra AID og HOD legger føringer for integrering i sosial-/primærhelsetjenesten og gir resultatkrav. Primærhelsetjenesten omfatter både forebyggende helsetjenester utført på helsestasjon, skolehelsetjenesten og ungdomshelsestasjon samt fastlege ordningen. Fylkesmannen, Avdeling helse fører både tilsyn og gir kompetansehevende tiltak for helsepersonell i kommunene i form av seminarer og kurs.

Fylkesmannen, avdelinger for helsetjenester og sosialtjenester samt BUF-etat har ansvar for kompetanseheving innen sektorene og har fagseminarer for personell på tvers av faggrupper. Disse etatene arbeider også med tiltak mot vold i nære relasjoner hvor arbeid mot tvangsekteskap hører hjemme.

Innen helsesektoren kan temaet tvangsekteskap tas opp som et område for kompetanseheving for personell i kommunene. Helsesektoren rår over en god kanal for informasjon ut til barn og unge, samt foreldre.

Innenfor arbeidet mot vold i nære relasjoner kan det utarbeides tiltak for beskyttelse mot tvangsekteskap hos utsatte grupper over hele landet.

Tverrfaglig samarbeid og kompetanseutvikling i skolen

I skole kan helsepersonell bygge opp tverrfaglig kompetanse og initiere tiltak som kan forebygge tvangsekteskap. Det tas i bruk kompetanse som finnes innenfor skolens sosial- og rådgivningstjeneste, skolehelsetjenesten, ungdomshelsestasjon, pedagogisk psykologisk tjeneste i kommunen og andre aktuelle samarbeidspartnere som for eksempel barnevern.

Føringer gjennom veiledere og handlingsplaner

SHdir utarbeider veiledere for tjenestene på ulike fagtema. For eksempel gis det ut ny "Veileder for barn og unges psykiske helse" i 2006/7. Tema tvangsekteskap hører hjemme som et

satsningsområde innenfor denne veilederen i psykisk helsevern. Andre tverrdepartementale dokument som: "Strategiplan for barn og unges miljø og helse" og "Strategiplan mot seksuelle og fysiske overgrep mot barn" er utarbeidet eller under utforming og tiltak som rettes inn mot å forebygge tvangsekteskap må inngå i disse planene også.

Tiltak mot tvangsekteskap kan også høre hjemme i strategiplan mot Vold i nære relasjoner.

Foreldreveiledningsprogram som nå revideres og utarbeides av BUFdir i samarbeid med SHdir kan sette opp tiltak som forebygger tvangsekteskap.

Oppsummering

- Embetsoppdraget til fylkesmannen fra SHdir./HOD skal inneholde oppdrag om å forebygge tvangsekteskap med resultatmål
- Kompetanseheving til primærhelsestjenesten på kommunalt-, fylkes- og regionalt nivå settes igang
- Tverrfaglige og -etatlige seminarer skal arrangeres for å lage lokale handlingsplaner for å forebygge at unge opplever tvangsekteskap
- Tvangsekteskap som tema behandles i veiledere for helsepersonell og andre tverrdepartementale strategiplaner
- Skolen som arena kan ta opp tvangsekteskap som tema både for de unge og for foreldre med innvandrers bakgrunn.
- Foreldreveiledningsprogram (BUFdir og SHdir) kan ta opp tema tvangsekteskap og lage tiltak.

Helsesektoren som arena for informasjon og dialog for unge og foreldregenerasjonen som et ledd i forebygging av tvangsekteskap

Til helsestasjonene kommer nær 100 % av alle foreldre med barna fra fødsel av, og det er like stor oppslutning om skolehelsetjenestens programfestede konsultasjoner. I tillegg oppsøker mange foreldre og unge/elever tjenesten utenom disse kontrollene.

- Helsepersonell på helsestasjon og skolehelsetjenesten har en arena for å ta opp ulike tema for å tilføre foreldrene kunnskap om barneoppdragelse og hvordan det norske samfunnet setter krav til selvstendighet og rettigheter for/hos barn.
- Skolene utdanner barna til kritisk tenkning, ansvar for egen helse og selvstendighet. Lærerne kan sammen med helsepersonell på foreldremøtene i skolen ta opp tema om barns autonomi og derunder tema ekteskap som et område foreldrene må ta hensyn til at barna har en norsk tankegang og samhandle med barna.
- Helsepersonell kan trekkes inn i foreldremøtene for å gi kunnskap til foreldre om konsekvensene av å ha barn som vokser opp i Norge og deres trivsel og psykiske helse.

Informasjon og kunnskapstilførsel til foreldrene er en viktig prosess å ivareta samtidig som holdningsendringer skjer hos barn og unge med innvandrerbakgrunn i norsk skole. Det er utakt mellom foreldre og barn i utvikling av holdninger til autonomi og integrering til det norske samfunnet som må søkes forebygget. Foreldrene må også ta del i endringsprosessen og få tilført kunnskap og informasjon.

- Foreldreveiledningsprogrammet er et godt redskap for å bygge ut andre tema som blir viktige for oppvekst hos barn og unge med innvandrerbakgrunn.
- Virkemidlene er åpenhet, tilgjengelighet, kunnskapsformidling og informasjon. Elever, lærlinger og foresatte skal kunne få og søke informasjon om den støtten som kan gis både til foreldre og unge på et tidlig stadium i voksenrollen hos de unge.
- Oppmerksomhet om temaet før feriereiser til hjemlandet er viktig. Ha en beredskapsplan for hva ulike instanser kan gjøre, hvem en kontakter osv hvis ungdommer kommer og er redd for å bli tvangsgiftet i løpet av feriereiser.
- Fylkesmennene kan informere helsepersonell og pedagogisk personell/skoleeier om hvordan de kan veilede ungdom som er engstelige for å bli - eller som er utsatt for tvangsekteskap og hvordan de skal trekke foreldregenerasjonen med i arbeidet.

Konklusjon

Beskyttelse for unge med innvandrerbakgrunn mot tvangsekteskap er et område som også må forankres i tjenestene i helsesektoren. Sosial- og helsedirektoratet skal sørge for at helsepersonell har tilstrekkelig informasjon og kunnskap om risiko for tvangsekteskap i utsatte grupper av ungdom. Temaet skal beskrives i aktuelle veiledere til forebyggende og behandlende tjenester slik at de benytter de arena de har for samtale med foreldre og ungdommer for å forebygge konflikter rundt framtidig inngåelse av ekteskap. Helsesektoren samarbeider med andre instanser for å beskytte unge mot tvangsekteskap.